

RMP-tilskudd

Søknadsomgang 2022

Rullering 2023-2026

6. Oktober 2022

Kommunal landbruksforvaltning, faglaga, fylkeskommune, NLR

Hilde Marianne Lien

Everdien van Weeghel

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

06.10.2022

Program

Foto: Ole Christian Torkildsen

Kompetansesamling RMP

RMP-tilskudd 2022 & RMP rullering 2023-2026

Torsdag 6. oktober 2022

Tønsberg, Grev Wedels gate 1 & TEAMS

Bidragstyttere: Everdien van Weeghel og Hilde Marianne Lien

Program

- 09.00 **Kaffe/te**
- 09.30 **RMP tilskudd 2022**
- 09.50 **RMP rullering 2023-2026**
Innledning
- 10.10 **RMP rullering 2023-2026**
Fremme miljøgoder
*Kulturlandskap
Biologisk mangfold
Kulturminner og kulturmiljøer
Friluftsliv*
- 11.30 **Lunsj**
- 12.30 **RMP rullering 2023-2026**
Redusere miljøbelastning
*Avrenning til vann
Utslipp til luft
Plantevern
Jord og jordhelse
Miljøavtale og klimarådgiving*
- 14.30 **Oppsummering & Avslutning**

Søknadsomgang 2022

[Rundskriv 2022/19](#) – Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP) –forvaltningsansvar og saksbehandling

[Saksbehandlingsrundskriv](#) fra Statsforvalteren for regionalt miljøtilskudd for Vestfold og Telemark 2022

[Rundskriv 2021/13](#) - Kommentar til regelverket

Overlapping av tiltak

- Info kommer fra Ldir om det som ikke kan tegnes oppå hverandre i kart
- Andre sperrer for overlapping må hvert fylke bestemme og legge inn i RMP-forskriften

Viktige datoer

- 15. sep Søknadsomgangen åpner (søknaden kan endres uten trekk fram til søknadsfristen)
- 15. okt Søknadsfrist RMP- tilskudd – kommunene kan starte saksbehandling
Innsending dispensasjonssaker fortløpende
- 29 okt Siste frist for å endre søknaden (dagtrekk)
- 15. nov Søknadsfrist organisert beitebruk
- okt – des **Foretaks kontroll – risikobasert**
- 31. jan Saksbehandlingsfrist (grunnlag endelige satser)
- 3. feb Låsing av **satser** (SF)
- 4 - 17. feb Endelige vedtak (attestering av søknader)
- 24. feb Frist for endring av kontonummer (Altinn og LREG-tjenester)
- 10. mars Hovedutbetaling

Saksbehandling tilskudd klimarådgiving 2022

Krav til tiltaksplan som dokumentasjon for tilskudd til klimarådgiving.

I årets søknadsomgang godtas alle tiltaksplaner enten de er fra TINE, NLR eller Landbruksdirektoratet, er utfylt av bonden eller rådgiver. Hvis det er utarbeidet en *klimahandlingsplan*, er det derfor ikke nødvendig også å fylle ut [Landbruksdirektoratets tiltaksplan](#). En klimahandlingsplan må også være underskrevet av rådgiver (krever ikke underskrift fra bonden). Håndskrevne notater eller dokumenter uten logo (TINE/NLR/ Landbruksdirektoratet) vil ikke bli godkjent i årets søknadsomgang.

To-til-en rådgiving

To-til-en rådgiving gjelder kun for grovfôr og melk, hvor det er etablert et eget rådgivningstilbud med rådgiver fra TINE og NLR.

Det vil si at en produksjon med for eksempel grønnsaker og korn som har mottatt rådgiving fra to forskjellige rådgivere fra NLR ikke er berettiget to-til-en rådgiving (høy sats). Rådgiving på kombinasjon av kjøttproduksjon og planteproduksjon er heller ikke berettiget to-til-en sats.

Rullering RMP 2023-2026

Forskrift RMP-tilskudd

- Høring (8 uker)
- fra 15. nov – 10. jan

Forskrift om regionale miljøtiltak i jordbruket, Vestfold og Telemark

Tittel: Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Vestfold og Telemark, FOR-

Hjemmel: «LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§18, FOR-2018-11-23-1751 delegering av myndighet til statsforvalteren etter jordloven § 18 gitt av Landbruks- og matdepartementet»

RMP program

- Status, utfordringer, muligheter
- Oversikt over regionale miljøtiltak i VT

Regionalt miljøprogram i jordbruket
VESTFOLD OG TELEMARK
2023 – 2026

Veiledningshefte 2023

- Utarbeides i vinter

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket
RMP 2023
VEILEDNINGSHEFTE
Søknadsfrist 15. oktober

NMP og instruks

NMP

Instruks

Kapittel 1: Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

§ 2 Virkeområde

§ 3 Grunnvilkår

Paragrafene 1 til og med 3 inneholder fast tekst uten rom for regionale tilpasninger.

Fremme miljøgoder

Miljøtema	Mål i Nasjonalt miljøprogram
Kulturlandskap	Ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap
	Ta vare på variasjonen i jordbrukets verdifulle kulturlandskap
Biologisk mangfold	Ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer i jordbruket
	Bedre status for truede arter i jordbruket
	Øke bruk og vern av jordbrukets genetiske ressurser
Kulturminner og kulturmiljøer	Bedre tilstanden for kulturminner og kulturmiljø i jordbruket
Tilgjengelighet og friluftslivsverdier	Bedre allmennhetens tilgang til jordbrukslandskapet

Kapittel 2: Kulturlandskap

Tiltak fra meny	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Drift av bratt areal	ja	✓ Nye tiltaksklasser
Drift av beitelag	ja	✓ Ingen endring
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	ja	✓ Ingen endring for 2023
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark	ja	✓ Ingen endring
Slått av verdifulle jordbrukslandskap	ja	✓ Ingen endring for 2023
Skjøtsel av (åkerholmer og gårdsdammer)	ja	✓ Ingen endring, kun gårdsdammer

Kulturlandskap

§4 Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på 1:5 eller brattere for å ivareta kulturlandskapet.

Tilskuddet gjelder i Telemark.

Tilskuddet gis ikke til beiting ~~eller beitepussing~~ alene.

Tiltaksklasser:

- overflatedyrka og fulldyrka 1:3*
- overflatedyrka og fulldyrka 1:5*
- fruktdyrking 1:3*
- fruktdyrking 1:5*
- innmarksbeite 1:3*
- innmarksbeite 1:5*
- beiting i kombinasjon med beitepussing 1:3*
- beiting i kombinasjon med beitepussing 1:5*

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto: Evertien van Weeghel – bratt areal i Tokke kommune

Kulturlandskap

§5 Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd for drift av beitelag som oppfyller vilkårene i § 3b.

Beitelagene må ha minst to medlemmer, og årlig rapportere om driften til Statsforvalteren.

Småfe på utmarksbeite skal ha tilsyn minst en gang per uke, og storfe som holdes på utmarksbeite skal ha tilsyn minimum to ganger per uke.

Tiltaksklasser: *storfe/hest*
 småfe

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

Foto: Anne Aasmundsen - geiter i fjellet

§6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbruksarealer.

Tilskuddet gjelder i disse områdene:

Telemark: Kartfestede områder valgt ut i hver kommune, og gammel kulturmark istandsatt med SMIL-tilskudd.

Vestfold: Innmarksbeiter, marginale fulldyrka og overflatedyrka arealer på ravinebeiter og gammel kulturmark istandsatt med SMIL-tilskudd.

Det kan bare utbetales et tilskudd til samme areal innenfor verdifulle jordbrukslandskap i innmark etter §§ 6 og 8.

Arealet skal være godt nedbeitet minst en gang i løpet av sesongen.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto: Anne Aasdalen - Telemarksku på beite i Seljord kommune

Forslag: områdene videreføres for 2023 og revideres før 2024 (Deling fylket, to potter, andre prioriteringer?)

§ 7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark.

Tilskuddet gjelder for beiting på **øyer** uten broforbindelse og for beiting i **naturvernområder langs kysten øst** for riksveg E-18. Det skal foreligge skriftlig beiteavtale mellom grunneier og dyreholder

Beitingen skal foregå i minimum seks uker før 15. oktober. Det skal være minst to dekar beitbart areal per småfe og minst fem dekar beitbart areal per storfe/hest.

Tiltaksklasser: *storfe/hest*
 småfe

Tilskuddet utmåles per dyr.

Foto: Marianne Sandgren, Søndre Årø Gård, Færder UKL

Foto: Hilde Marianne Lien, Ildverket, Færder UKL

Kulturlandskap

§8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

Det kan gis tilskudd for slått av fulldyrka eller overflatedyrka areal for å opprettholde verdifulle jordbrukslandskap.

Tilskuddet gjelder for Telemark i de kartfestede områdene med verdifulle jordbrukslandskap valgt ut i hver kommune.

Det kan bare utbetales et tilskudd til samme areal innenfor verdifulle jordbrukslandskap i innmark etter §§ 6 og 8.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto: NLR Østafjells, Erik Hørluck Berg

Forslag: områdene videreføres for 2023 og revideres før 2024 (Deling fylket, to potter, andre prioriteringer?)

Det kan gis tilskudd for slått, rydding eller beiting for å hindre gjengroing av gårdsdammer. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet.

Tilskuddet utmåles per stykk.

Foto: Ole Christian Torkildsen – gårdsdam i Stokke, Sandefjord kommune

Kapittel 3: Biologisk mangfold

Tiltak i menyen	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Slått av (slåttemyr og slåttemark)	ja	✓ Ingen endring, kun slåttemark
Beiting av kystlynghei	nei	✗ Ikke aktuell
Brenning av kystlynghei	nei	✗ Ikke aktuell
Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer	ja	Velge bare en av disse to?
Skjøtsel av trua naturtyper	ja	Velge bare en av disse to?
Skjøtsel av styvingstrær	ja	✓ Ingen endring
Soner for pollinerende insekter	ja	✓ Nye tiltaksklasser
Friarealer for gås i Trøndelag og Nordland	nei	✗ Ikke aktuell
Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl	nei	✓ Tilrettelegging for vipper

Biologisk mangfold

§10 Slått av (slåttemyr og) slåttemark

Det kan gis tilskudd for slått av **slåttemark** som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

Tilskuddet gjelder ikke for slåttemarker som mottar støtte til skjøtsel fra miljøforvaltningen.

Tiltaksklasse: *svært viktig*
 viktig
 lokalt viktig

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto: Statsforvalteren - Slåttemark i Tuddal, Hjartrdal kommune

Biologisk mangfold

§13 Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer

Det kan gis tilskudd for slått eller beite av **arealer med trua arter** som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Tilskudd kan gis til arealer i jordbrukslandskapet med trua arter, jf. Norsk rødliste for trua arter 2015. Forekomstene skal være dokumentert i miljødatabasene Naturbase og Artsdatabanken eller i annen naturfaglig kartlegging.

Tiltaksklasser: slått
 beiting

Tilskuddet utmåles per dekar.

Hva slags arealer har tilskuddet gått til i 2021?
Det er søkt tilskudd til 825 dekar....
Erfaringer i kommunene?

Foto: Aud Torild Stensrød – Søstermarihand

Biologisk mangfold

§14 Skjøtsel av trua naturtyper

Det kan gis tilskudd for slått eller beite av trua naturtyper i jordbrukslandskapet som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet i naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

Tilskudd kan gis til de trua naturtypene **hagemark, naturbeitemark, strandeng, åpne sandområder og åpen grunnlendt kalkmark.**

Tilskudd kan også gis til fjerning av fremmede skadelige arter i naturtypene nevnt i annet ledd.

Tiltaksklasse: *slått/rydding
beiting.*

Tilskuddet utmåles per dekar

Det er søkt tilskudd til 1937 daa
Erfaringer i kommunene?

Foto: Ellen Svalheim, NIBIO – Naturbeitemark, Jomfruland UKL og Kim Abel, BioFokus – Hagemark, Vasskalven, Færder UKL

Biologisk mangfold

§ 15 *Skjøtsel av styvingstrær*

Det kan gis tilskudd for styving av trær som er gjennomført på en skånsom måte slik at trærnes særpreg og biologiske mangfold blir ivaretatt.

Tilskuddet gis det året treet blir styvet.

Tilskuddet utmåles per stykk.

Foto: Leif Hauge – styvingstrær av alm, Hjartdal kommune

Biologisk mangfold

§16 Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd til å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal **eller soner som grenser til jordbruksareal**. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. Frøblandingen skal ikke inneholde arter som er vurdert til å ha potensielt høy risiko, høy risiko eller svært høy risiko jamfør Fremmedartslista. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

Tilskuddet kan kun gis til kantsoner på åkerarealer og rundt åkerholmer. Tilskuddet gis ikke til kantsoner på grasarealer.

Bredden på stripen som skal etableres skal være minimum 2 meter.

Øvre grense for tilskudd per foretak er 2 000 meter.

Tiltaksklasser:

Egen stripe, generell frøblanding

Egen stripe, regional frøblanding

Kombinert med vannmiljøtiltak, generell frøblanding

Kombinert med vannmiljøtiltak, regional frøblanding

Tilgrensende kantsoner

Tilskuddet utmåles per meter.

§18 Tilrettelegging for hekke- og beiteområder for fugl

(ikke vært med tidligere)

Det kan gis tilskudd for å legge til rette for hekking og beiting av fugler på eller i tilknytning til jordbruksarealer.

*Statsforvalteren **skal** fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket, inkludert hvilke områder tilskuddet skal gjelde. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tiltaksklasser: *høy tilrettelegging*
 lav tilrettelegging

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 4: Kulturminner og kulturmiljøer

Tiltak i menyen	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Drift av seter	ja	✓ 4 tiltaksklasser
Besøksseter	nei	✓ Tillegg til 'Drift av seter'
Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner	ja	✓ Ingen endring
Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner	nei	✗ Ikke behov for denne ... Tatt ut i 2019 i VT
Skjøtsel av (steingjerder, bakkemurer, geiler/fegater/buveier, trerekker og alléer)	ja	✓ Steingjerder – videreføres? Trerekker og alléer tatt ut i 2019 i VT
Skjøtsel av nyere tids rydningsrøyser	nei	✗ Tatt ut i 2019 i VT
Skjøtsel av kulturhistoriske områder	ja	✓ Videreføres med noe endring?

Kulturminner og kulturmiljøer

§19 Drift av seter

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Produksjonsperioden skal vare minst fire uker per sesong. Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra.

Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk, 25 liter geitemelk eller 15 liter sauemelk i døgnet per seter.

«Som seter regnes i denne sammenhengen et produksjonssted for melk med husvære for folk og bufe, som bare er egnet for bruk i sommersesongen og som benytter et annet ressursgrunnlag enn arealene i nærhet til gården.»

Tiltaksklasser:

- levering til meieri, 4–6 uker*
- levering til meieri, 6 uker eller mer*
- egen foredling 4–6 uker*
- egen foredling, 6 uker eller mer*

Tilskuddet utmåles per seter, og fordeles på antall foretak som har dyr på setra.

Kulturminner og kulturmiljøer

§ 20 *Besøksseter* (ikke vært med tidligere)

Det kan gis tilskudd for seterdrift tilrettelagt for turisme i form av bevertning, formidling, overnatting eller kulturtilbud.

Setra skal være åpen for besøkende. Det skal kunngjøres på hensiktsmessig måte når setra er i drift. Det skal føres gjestebok over besøkende.

Tilskudd gis som et tillegg til *§ 19 Drift av seter*.

Tilskuddet utmåles per seter, og fordeles på antall foretak som har dyr på setra.

Forslag: Tillegg til § 19 Drift av seter?

Kulturminner og kulturmiljøer

§21 Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet blir ivaretatt og er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Tilskudd kan gis til skjøtsel på eller rundt **gravhauger, gravfelt, helleristninger, hustuffer og veifar.**

Tiltaksklasser: *beiting*
slått

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto venstre: Vestfold fylkeskommune kulturarv - Borrehaugene, Horten kommune.

Foto høyre: Preben Fossaas

Kulturminner og kulturmiljøer

§ 23 Skjøtsel av (steingjerder, bakkemurer, geiler/fegater/buveier, trerekker og alléer)

Det kan gis tilskudd for skjøtsel langs [steingjerder, bakkemurer, geiler/fegater/buveier, trerekker og alléer] som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet blir ivarettatt og er synlig i jordbrukslandskapet.

Tiltaksklasser: **bakkemurer**
 steingjerder
 geiler/fegater/buveier ?
 trerekker/alleer ?

Tilskuddet utmåles per meter.

Forslag: Ha med også med bakkemurer?

Foto: Anne Aasdalen – steingjerde i Tinn kommune

Bakkemur, Hervoll i Farsund

Foto: Ole Steffen Gusdal

Kulturminner og kulturmiljøer

§ 25 Skjøtsel av kulturhistoriske områder

Det kan gis tilskudd for beiting, slått eller rydding av jordbruksarealer innenfor utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som er gjennomført slik at områdets kulturhistoriske preg blir ivaretatt.

Tilskuddet kan gis i Kulturhistoriske områder av nasjonal verdi (KULA). ~~og i områder fredet etter lov 6. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.~~ (Forslag til ny tekst kommer fra kulturminneforvaltningen)

Statsforvalteren kan sette øvre eller nedre grense for antall dekar det gis Tilskudd for

Tiltaksklasser: *beiting*
 slått/rydding

Tilskuddet utmåles per dekar

Eksempel fra RPBA:
Tanum, Aske, Gui og
Brunla i Larvik
kommune.

Her finnes
steinalderboplasser,
gravhauger, rester
av gamle gårder og
veier.

Foto: Vestfold
fylkeskommune.

Kapittel 5: Friluftsliv

Tiltak	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet	ja	✓ Ingen endring

§ 26 Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet

Det kan gis tilskudd for vedlikehold og merking av turstier som grenser til eller ligger på jordbruksareal. Det gis kun tilskudd for **delen av stien som går over jordbruksareal**. Turstien skal være åpen for allmenn ferdsel.

Turstien skal være godt merket, og porter og gjerdeklyv skal være godt vedlikeholdt.

Tiltaksklasser: *Høy tilrettelegging*
 Lav tilrettelegging

Tilskuddet utmåles per meter.

Foto: H.M.Lien

Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden 2021 sier:

- Videreføre arbeidet gjennom bruk av tilskuddsordningene Regionale miljøprogram (RMP) og Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) med å gjøre kulturlandskap ved Oslofjorden mer tilgjengelig for friluftslivsformål med tilrettelegging av turstier mv. (Landbruksdirektoratet)

Redusere miljøbelastning

Jord og jordhelse	Jordbruksjord skal få forbedret jordhelse
	Redusere tap av jord i form av partikler og organiske materiale i jord
	Øke moldinnholdet og lagre karbon
Avrenning til vann	Ingen vannforekomster i jordbruksdominerte områder skal få dårligere tilstand
	Bedre tilstanden for de mest utsatte vannforekomstene i jordbruksdominerte områder
Plantevern	Redusere helse og miljørisikoen ved bruk av plantevernmidler i jordbruket
Utslipp til luft	Redusere utslipp av ammoniakk fra jordbruket
	Redusere utslipp av klimagasser fra jordbruket

Kapittel 6: Avrenning til vann

Tiltak	Tiltak 2019 - 2022	Merknad
Ingen jordarbeiding om høsten	ja	✓
Gras på areal utsatt for flom og erosjon	ja	✓ Erosjon: Erosjonsklasse 3 og 4 Flomutsatt: Ikke fra 2023, men aktuelt med godt kartgrunnlag seinere
Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer	nei	✗ Ikke fra 2023, men aktuelt med godt kartgrunnlag seinere
Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	ja	✓
Grasdekte vannveier og grasstriper i åker	ja	✓
Grasdekt kantsone i åker	ja	✓
Kantsone i eng	nei	✗
Fangdam	nei	✗ SMIL-tilskudd til fangdammer

Prioriterte områder for tiltak mot avrenning/utslipp

Fra RMP-instruks:

- *Statsforvalteren skal definere hvilke områder som er prioritert for høyere satser for avrenningstiltak*

Tilskuddssatser:

- *Prioriterte områder*
- *Andre områder*

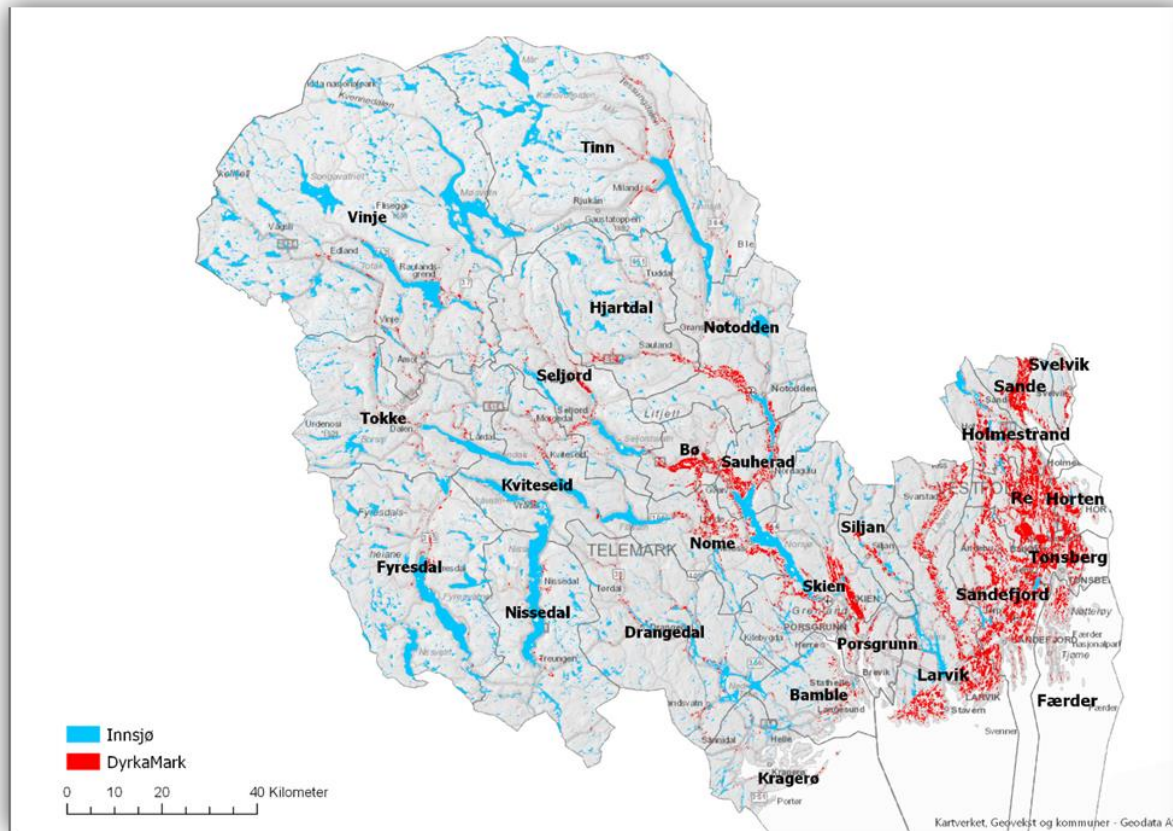
Foto: Statsforvalteren v/H.M.Lien

Avrenningstiltak i RMP (kan ha 2 satser)

- ✓ Ingen jordarbeiding om høsten
- ✓ Gras på arealer utsatt for flom og erosjon
- ✓ Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer
- ✓ Direktesådd høstkorn og høstoljevekster
- ✓ Grasdekte vannveier og grasstriper i åker
- ✓ Grasdekt kantsone i åker (langs vassdrag)

SF skal i tillegg bestemme hvilke tiltak som gjelder innenfor og utenfor det prioriterte området

Prioriterte områder 2019-2022

Dyrka mark i Vestfold og Telemark

Prioriterte områder for til tak mot avrenning
- *Alt areal under marin grense*

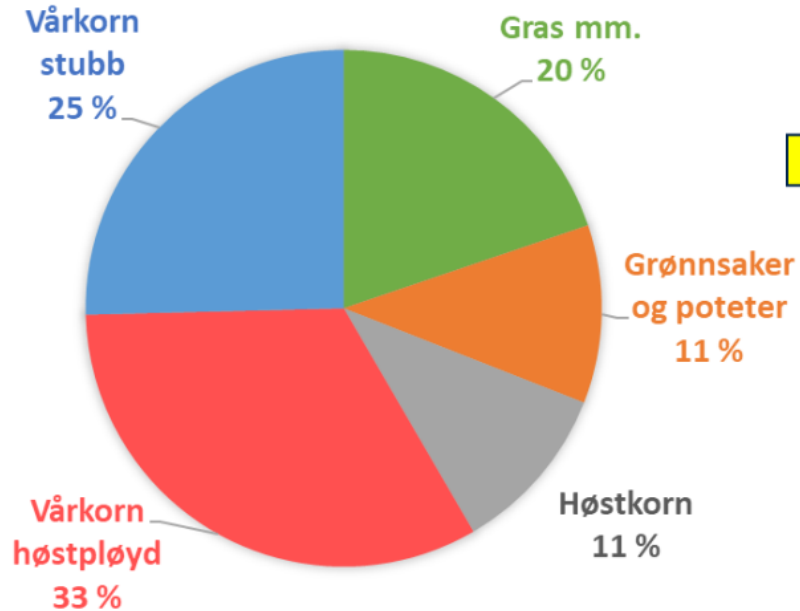
Tiltak og drift – utviklingen i Vestfold

Kilde: NIBIO Agricat P for Vestfold – 2013 og 2019

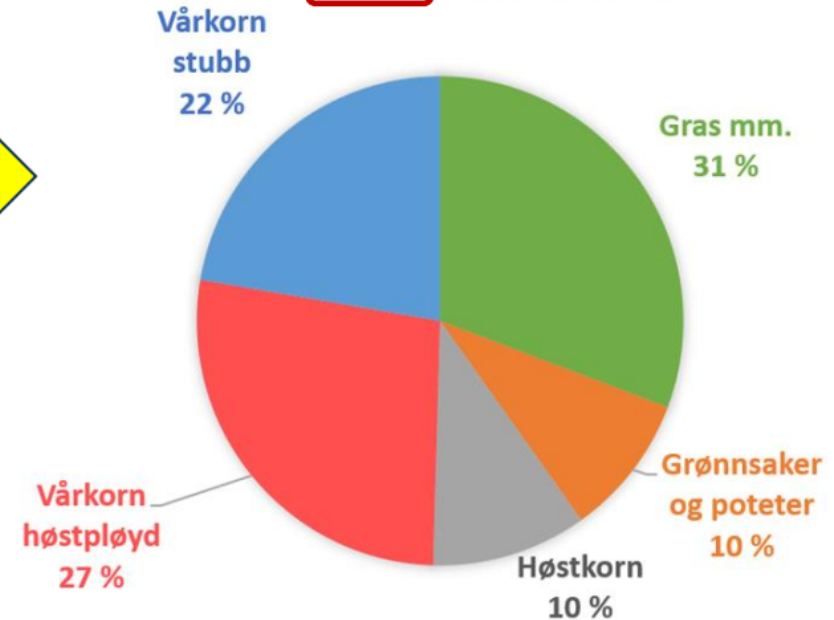
JORDBRUKSVEKSTER OG DRIFT I VESTFOLD

2008, AREAL I DEKAR

JORDBRUKSVEKSTER OG DRIFT I VESTFOLD

2017, AREAL I DEKAR

Utviklingen i drift og miljøtiltak har økt for lite mtp vannmiljøet!

2008

Andelen gras + vårpløying er 45 %

2017

Andelen gras + vårpløying har økt til 53 %

Klimaendringene jobber mot virkningen av tiltakene! + Tilskuddene er for lave....

Tiltak og drift - Midtre og nedre Telemark

Kilde: NIBIO Agricat P 2019
(Analyse fra tidligere foreligger ikke)

Andelen vårkorn som vårpløyes er 60 %
Gras + vårpløying utgjør 78 % av arealene

Jordbruket påvirker vannmiljøet i mindre grad

Tiltaksplan for Oslofjorden – tilstanden forverres!

Klima- og miljødepartementet

Tiltaksplan
2021

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

frisk oslofjord

friskoslofjord.no > Aktuelt > Næringsalter kan redusere artsmangfold

Økt nivå av næringsalter gir redusert artsmangfold

Undersøkelser fra Europa, Amerika og Australia viser trender der flerårige alger som tang og tare gradvis blir erstattet med ettårige opportunistiske alger. I en studie gjort av Norsk institutt for vannforskning (NIVA) kommer det fram at dette også er en trend vi ser i Ytre Oslofjord.

NIVA

RAPPORT L.NR. 7639-2021

Utredning av behovet for å redusere tilførselen av nitrogen til Ytre Oslofjord

KRAFTTAK FOR KYSTTORSKEN

Færder nasjonalpark

Ytre Hvaler nasjonalpark

Et unikt samarbeid i Færder og Ytre Hvaler nasjonalparker

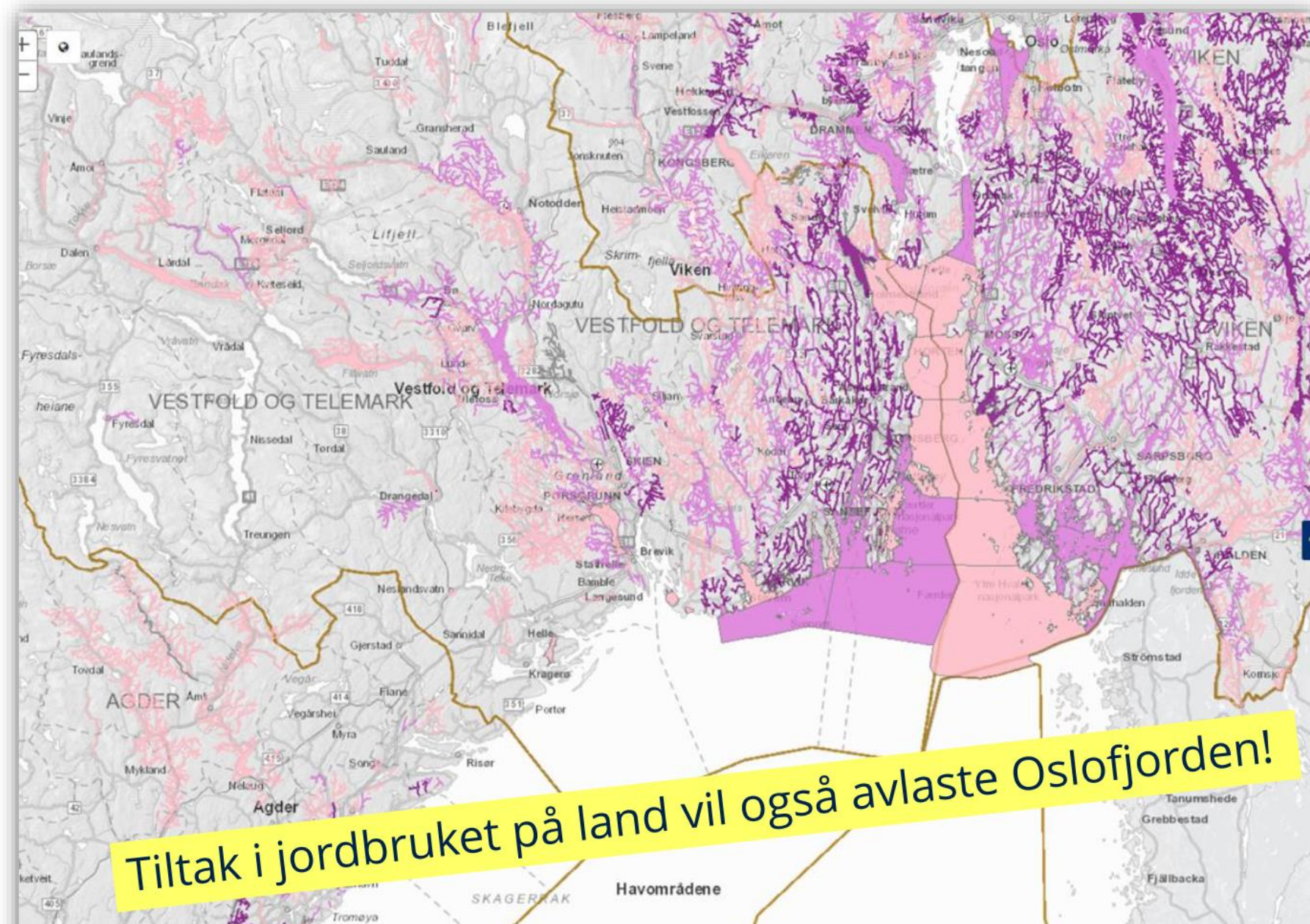
Påvirkning fra jordbruket

Viken
Vestfold og Telemark
Agder

Vann-nett 03.11.2021

Tiltak i jordbruket på land vil også avlaste Oslofjorden!

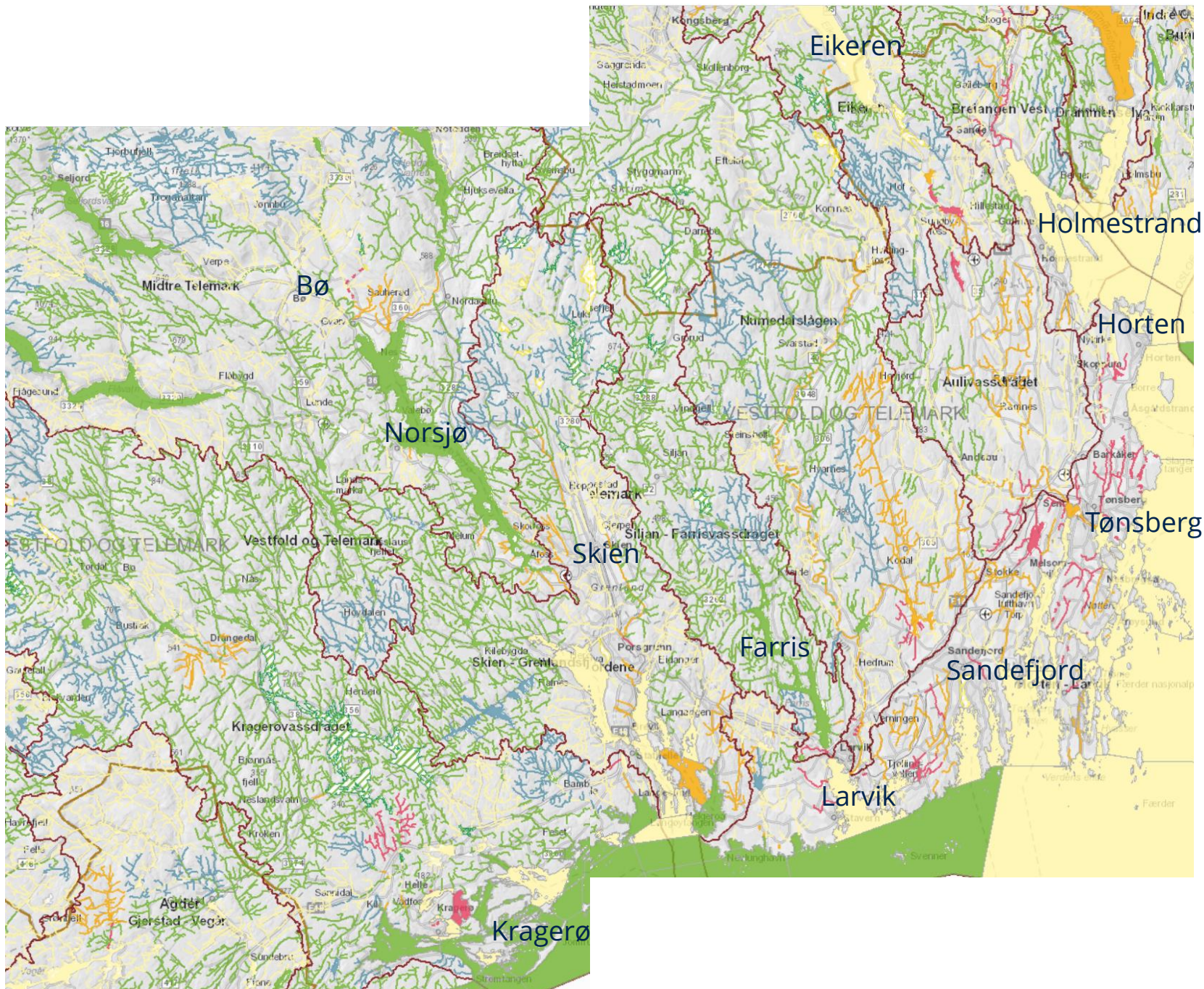

Økologisk Miljøtilstand

VannNett 15. juni 2022

Påvirkninger

- Jordbruk
- Avløp
- Industri
- Vannkraft
- Med mer

Prioriterte områder avrenningstiltak - faglig grunnlag sett sammen

Jordbrukspåvirkning koblet med miljøtilstand:

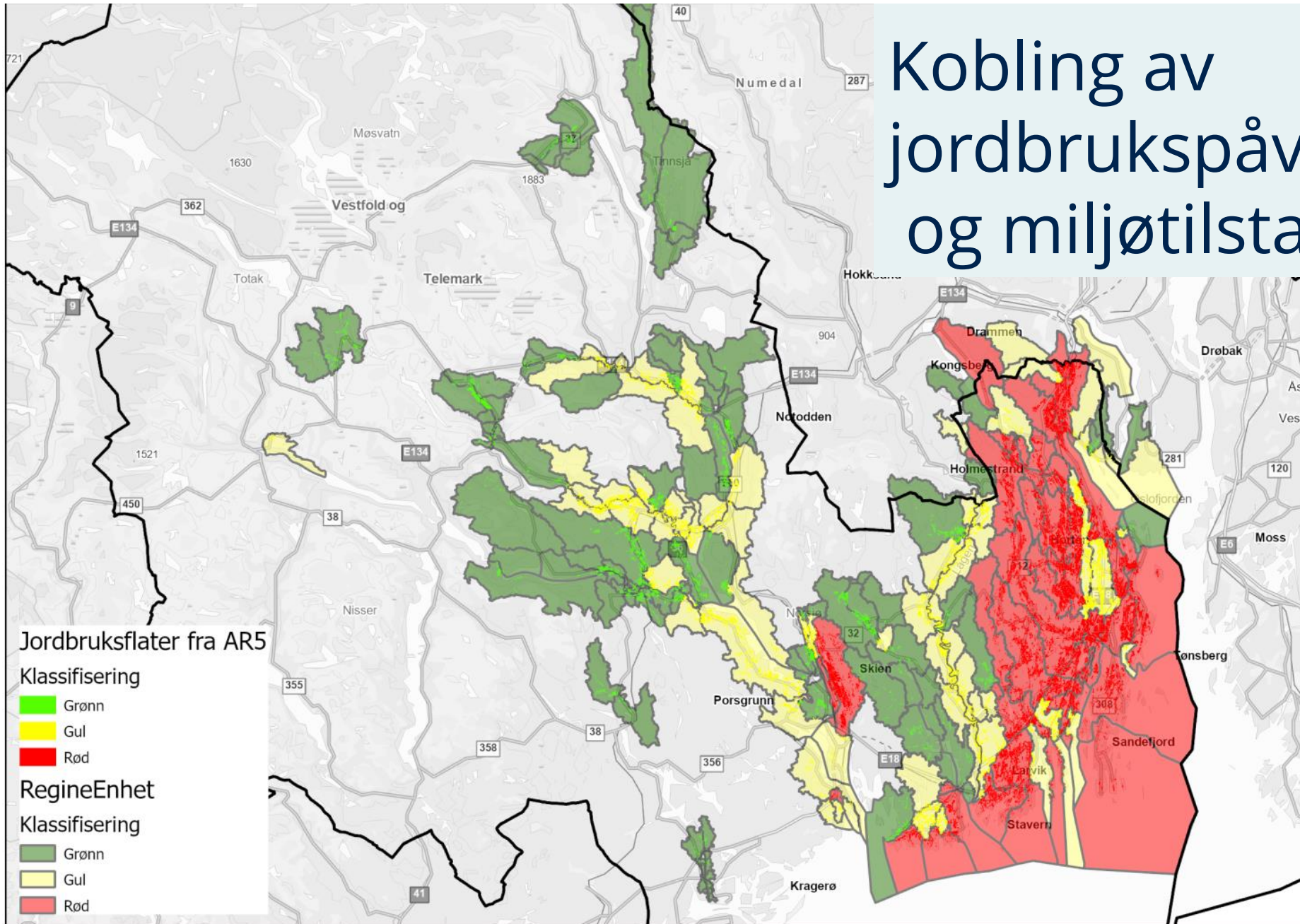
Klassifisering		Jordbrukspåvirkning		
		Liten grad	Middels grad	Stor grad
Økologisk tilstand	Svært god			
	God			
	Moderat			
	Dårlig			
	Svært dårlig			

Føring i jordbruksoppjøret:

Oslofjorden skal prioriteres og har gitt eget tillegg i RMP-potten

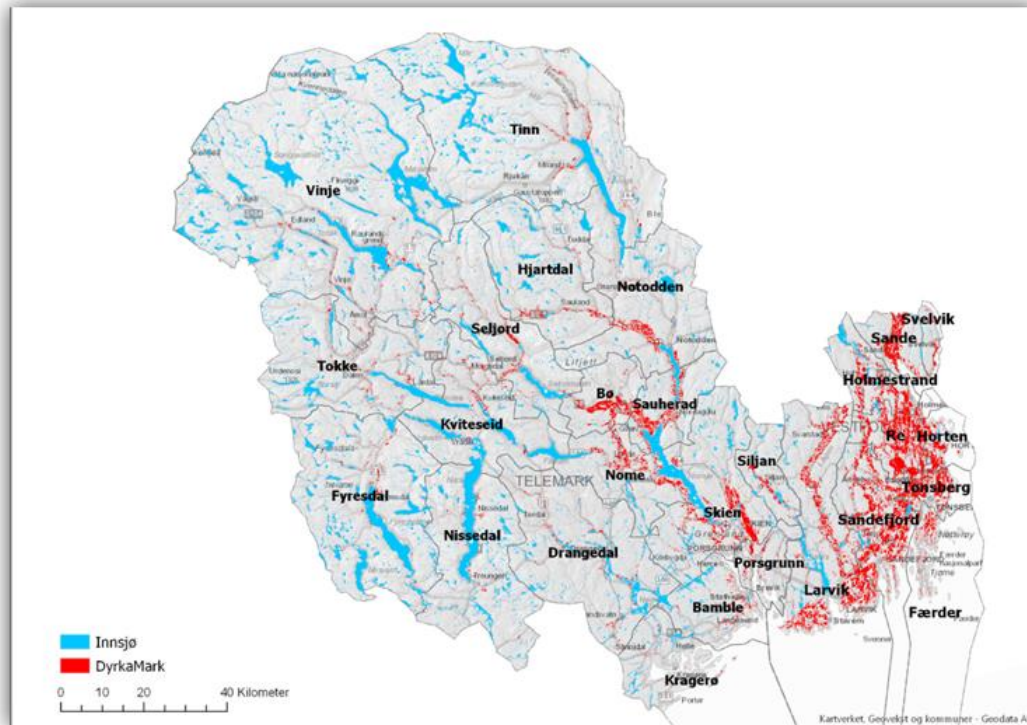
Kobling av jordbrukspåvirkning og miljøtilstand

Alternativ 1 – prioriterte områder – 2023-2026

- videreføre alt areal under marin grense

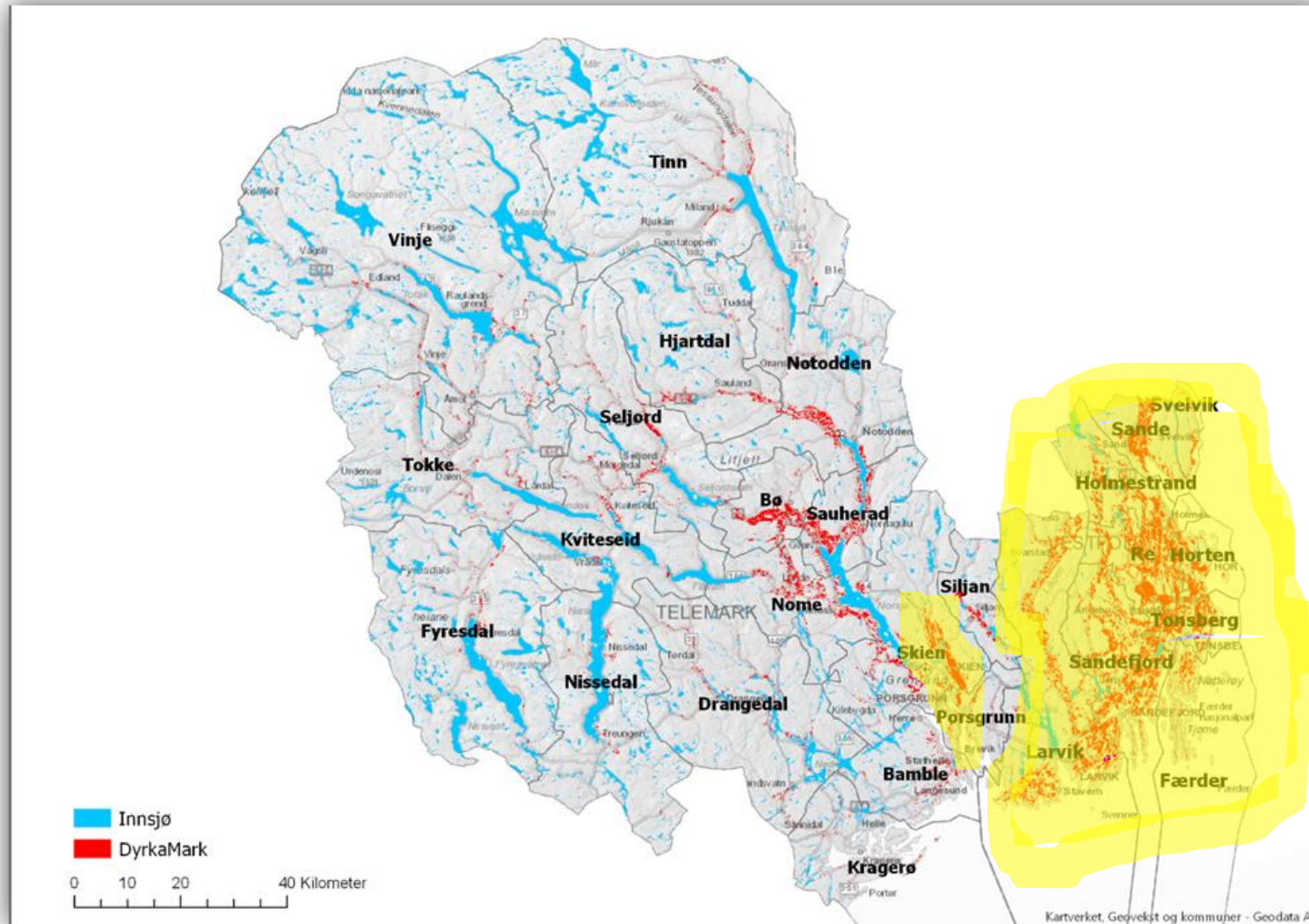
Dyrka mark i Vestfold og Telemark

Arealer under marin grense

Alternativ 2 – prioriterte områder

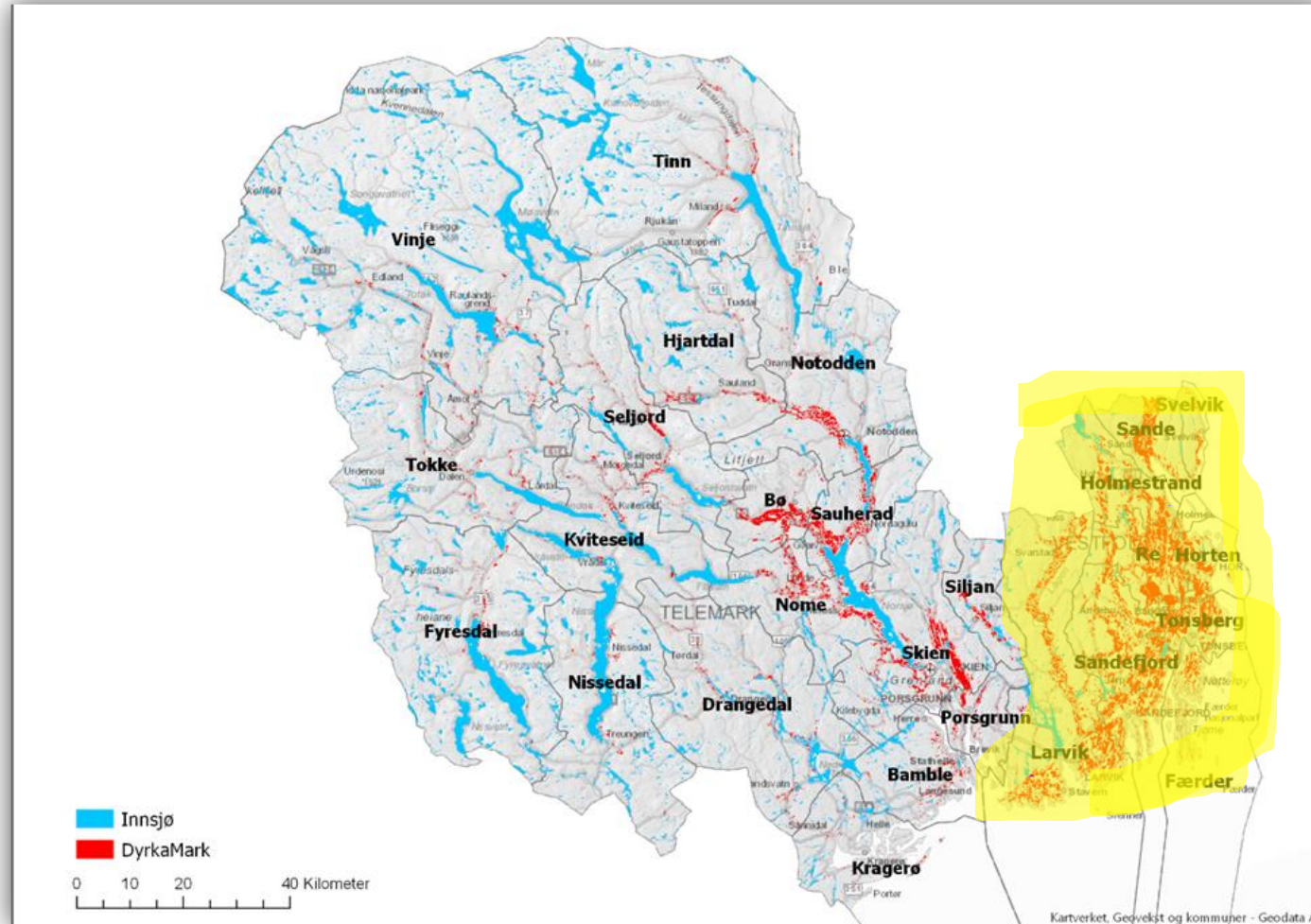
– Vestfold og Gjerpensdalen – har størst påvirkning på Oslofjorden

Alternativ 3 – prioriterte områder

– Vestfold – har de største jordbruksarealene og påvirker mest...

Avrenning til vann

§27 Ingen jordarbeiding om høsten

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret. Halmen på disse arealene skal ikke brennes.

Tiltaksklasser:

- erosjonsrisikoklasse 1*
- erosjonsrisikoklasse 1 med dråg*
- erosjonsrisikoklasse 2*
- erosjonsrisikoklasse 2 med dråg*
- erosjonsrisikoklasse 3*
- erosjonsrisikoklasse 4*

Tilskuddet utmåles per dekar.

Prioriterte og andre områder

Foto: Hilde Marianne Lien – vårpløying i Sandefjord kommune

Avrenning til vann

§28 Gras på arealer utsatt for flom og erosjon

Det kan gis tilskudd for å dyrke flerårige vekster på åkerarealer som er særlig utsatte for (flom og) erosjon. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Jordarbeiding og såing skal ved behov skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tilskuddet gjelder for kornområder i **erosjonsklasse 3 og 4 og kun i prioriterte områder.**

Foretaket må være berettiget produksjonstilskudd til korn eller annen **åpen åkerkultur på minimum 20 (?) dekar** det samme året for å kunne motta tilskuddet.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Forslag:

Fortsette tiltaket for arealer utsatt for erosjon (klasse 3 og 4)

Venter på kart for flomutsatte arealer

Avrenning til vann

§ 29 Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer

(ikke vært med tidligere)

Det kan gis tilskudd for flomutsatte og vassdragsnære arealer som ikke jordarbeides innenfor [*periode fastsatt av statsforvalteren*]. Tilskuddet kan gis som et tillegg til arealer som oppfyller vilkårene etter [*§ ingen jordarbeiding om høsten*].

Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Forslag: Ikke fra 2023, ikke med i forskriften, men aktuelt med godt kartgrunnlag seinere

Avrenning til vann

§30 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Det kan gis tilskudd for å direkteå høstkorn og høstoljevekster.

Tiltaksklasser: *lett harving etterfulgt av såing*
direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Tilskuddet utmåles per dekar.

Prioriterte og andre områder

Foto: Everdien van Weeghel, SFVT

Avrenning til vann

§31 Grasdekte vannveier og grasstriper i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i dråg på åkerarealer. Grasdekket skal ha en bredde på minimum seks meter. Tilskudd kan også gis for grasdekke på tvers av fallet i lange hellinger. Grasdekket skal ha en bredde på minimum to meter.

Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.

Jordarbeiding og såing skal ved behov skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tiltaksklasser: *korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais*
potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

Foto: NIBIO

Avrenning til vann

§32 Grasdekt kantsone i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten **mot vassdrag på åkerareal**. Sonen det gis tilskudd for skal som minimum være der hvor helningsforholdene tilsier at det er økt risiko for at avrenning fra åkeren når ut i vassdraget. Sonen skal ha en bredde på minimum åtte meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der **minst seks meter ligger på fulldyrka areal**.

Avstanden fra vassdragets normalvannstand til der hvor kantsonen starter skal ikke være mer enn 8 meter. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, og skal slås, beites eller pusses i søknadsåret. Jordarbeiding og såing skal ved behov skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tiltaksklasser: *korn/oljevekster/belgvekster/ fôrmais*
potet/grønnsaker

Tilskuddet utmåles per meter.

Prioriterte og andre områder

Kapittel 7: Utslipp til luft

Tiltak	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen	nei	X
Nedlegging av husdyrgjødsel	ja (kombinert med nedfelling)	V
Nedfelling av husdyrgjødsel	ja (kombinert med nedlegging)	V
<i>(Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmoldning)</i>	<i>nei</i>	<i>X eksisterer ikke lenger</i>
Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange	ja	V Som tillegg til nedlegging eller nedfelling

Utslipp til luft

§36 Nedlegging av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedlegging. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. *Siste frist for spredning er 1. september.* Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret.

Foretaket skal ha dokumentasjon i form av skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

Tiltaksklasser:

- nedlegging i voksende kultur*
- nedlegging i voksende kultur ved flere spredninger*
- nedlegging og nedmolding innen 2 timer i åpen åker*
- nedlegging og nedmolding innen 18 timer i åpen åker*

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto: Everdien van Weeghel

Utslipp til luft

§37 Nedfelling av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. *Siste frist for spredning er 1. september.* Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret.

Foretaket skal ha dokumentasjon i form av skiftenoteringer som viser sprededato, og gjødselmengde spredd per dekar.

Tiltaksklasser: *nedfelling i voksende kultur*
nedfelling i voksende kultur ved flere spredninger
nedfelling i åpen åker

Tilskuddet utmåles per dekar.

DGI-metoden minskar lukt og tap av ammoniakk til luft. Foto: Olav Martin Synnes

Utslipp til luft

§38 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og bioest med tilførselsslange, som et tillegg til tilskudd etter § 36 nedlegging av husdyrgjødsel, eller § 37 nedfelling av husdyrgjødsel.

Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

Tiltaksklasser: *bruk av tilførselsslange*
 bruk av tilførselsslange ved flere spredninger

Tilskuddet utmåles per dekar.

Foto: Jon Randby

Kapittel 8: Plantevern

Tiltak	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Ugrasharving i korn og frøvekster	ja	✓ ingen endring
Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer	ja	✓ ingen endring

Plantevern

§ 39 Ugrasharving i korn og frøvekster

Det kan gis tilskudd til ugrasharving i korn og annet frø til modning. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt mot floghavre, hønsehirse eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønner.

Økologiske arealer og arealer i karens som mottar produksjonstilskudd for økologisk drift er ikke tilskuddsberettiget.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Plantevern

§40 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse **eller flammning** i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Økologiske arealer og arealer i karens som mottar produksjonstilskudd for økologisk drift er ikke tilskudsberettiget.

Tiltaksklasser: **flammning**
mekanisk ugrasbekjempelse.

Tilskuddet utmåles per dekar

Foto: Melsom VGS,
radrensing i løk

Kapittel 9: Jord og jordhelse

Tiltak	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Fangvekster som underkultur	ja	✓
Fangvekster sådd etter høsting	ja	✓
Fangvekster med høy diversitet	nei	✓ / ✗ Nytt tiltak
Bruk av kompost	nei	✓ Nytt tiltak
Spredning av biokull	nei	✓ / ✗ Nytt tiltak

Jord og jordhelse

§41 Fangvekster som underkultur

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd i voksende kulturer av korn, oljevekster, belgvekster, **radkulturer eller mais**. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten. Det er tillatt å spre egenprodusert kompost etter [*§ bruk av kompost*]. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Tiltaksklasser: *hovedvekst korn/oljevekster/belgvekster/ **fôrmais***
 *hovedvekst **grønnsaker/poteter***

Tilskuddet utmåles per dekar.

Bilde: NLR Viken,
raigras etter fôrmais

Jord og jordhelse

§42 Fangvekster sådd etter høsting

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter tidlig høsting av **korn, oljevekster, belgvekster**, radkulturer eller **mais**. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Ved dyrking av tidligvekster påfølgende år, skal arealet ikke jordarbeides før ~~20. oktober~~ 1. november.

Det er tillatt med grunn harving eller utjevning av såbed etter høsting, for å sikre god etablering av fangveksten.

Tiltaksklasser: **hovedvekst korn/ oljevekster/ belgvekster/ fôrmais**
 hovedvekst grønnsaker/poteter

Tilskuddet utmåles per dekar.

Jord og jordhelse

§43 Fangvekst med høy diversitet (Ikke vært med tidligere)

Det kan gis tilskudd til bruk av fangvekst som sås med frøblandinger som gir høy diversitet, minimum tre plantefamilier.

Tilskuddet gis som et tillegg til arealer som oppfyller [*§ fangvekster sådd som underkultur eller §fangvekst sådd etter høsting*].

*Statsforvalteren kan sette en nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.
Statsforvalteren **skal** bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for.*

Tilskuddet utmåles per dekar

Ønsker innspill

Jord og jordhelse

§44 Bruk av egenprodusert kompost (Ikke vært med tidligere)

Det kan gis tilskudd til spredning av kompost som er egenprodusert. Komposten kan spres om våren eller i en godt etablert fangvekst i henhold til [§ Fangvekst som underkultur]. Det skal spres mellom 0,5–1,5 tonn kompost per dekar. Frist for tilførsel er 1. september i søknadsåret.

Beskrivelse av komposteringsmetoden som er brukt skal kunne legges frem ved kontroll.

Komposten skal ha temperaturlogg som viser at temperaturen har vært over 55°C i mer enn tre dager. Opphavsmaterialet skal dokumenteres.

Foretaket skal ha dokumentasjon som viser tilførselsdato, hvor det er tilført kompost og kompostmengde spredd per dekar.

Tilskuddet utmåles i dekar.

Oslo og Viken

Jord og jordhelse

§45 Spredning av biokull *(Ikke vært med tidligere)*

Det kan gis tilskudd til spredning av biokull i åpen åker. Biokullet skal nedmoldes etter spredning.

*Statsforvalteren **skal** bestemme hvilke jordtyper eller hvilke områder tilskudd til biokullspredning gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd til.*

Tilskuddet utmåles i tonn og skal tegnes i kart.

Ønsker innspill

Kapittel 10: Miljøavtale og klimarådgiving

Tiltak	Tiltak 2019 - 2022	Forslag 2023-2026
Miljøavtale	ja	V endre avtale, endre område
Klimarådgiving	ja	V ingen endring

Miljøavtale

- har til nå vært kun for Akersvannet

§ 46 Miljøavtale

Det kan gis tilskudd for foretak som gjennomfører en kombinasjon av tiltak for styrket miljøinnsats.

Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gis for, samt hvilke tiltak fra denne instruksjonen som inngår i miljøavtalen. Statsforvalteren kan også sette ytterligere miljøkrav knyttet til tilskuddet, for å oppnå en ønsket miljøeffekt.

Tiltaksklasser: Trinn 1 og trinn 2.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Hvilke områder skal miljøavtale gjelde for?

Hvilke tiltak skal miljøavtalen bestå av?

Miljøavtale – områder den skal gjelde for...

Alternativ 1:

Nedbørfelt med eutrofe innsjøer med jordbrukspåvirkning

+ en fjord

- ✓ Børsesjø (Gjerpensdalen)
- ✓ Viksfjord
- ✓ Goksjø
- ✓ Akersvannet
- ✓ Borrevannet
- ✓ Revovannet
- ✓ Hillestadvannet
- ✓ Bergsvannet i Eidsfoss

Alternativ 2:

Nedbørfelt med vannforekomster i dårlig eller svært dårlig tilstand

- ✓ Børsesjø
 - ✓ Viksfjord
 - ✓ Goksjø
 - ✓ Akersvannet
 - ✓ (Borrevannet)
 - ✓ Revovannet
 - ✓ Hillestadvannet
 - ✓ Bergsvannet
- Pluss**
- ✓ Lågen
 - ✓ Sandefjord-Tjølling
 - ✓ Vårnes-Rove-Unneberg
 - ✓ Slagen
 - ✓ Nøtterøy
 - ✓ Storelva i Re
 - ✓ Sandeelva

Alternativ 3:

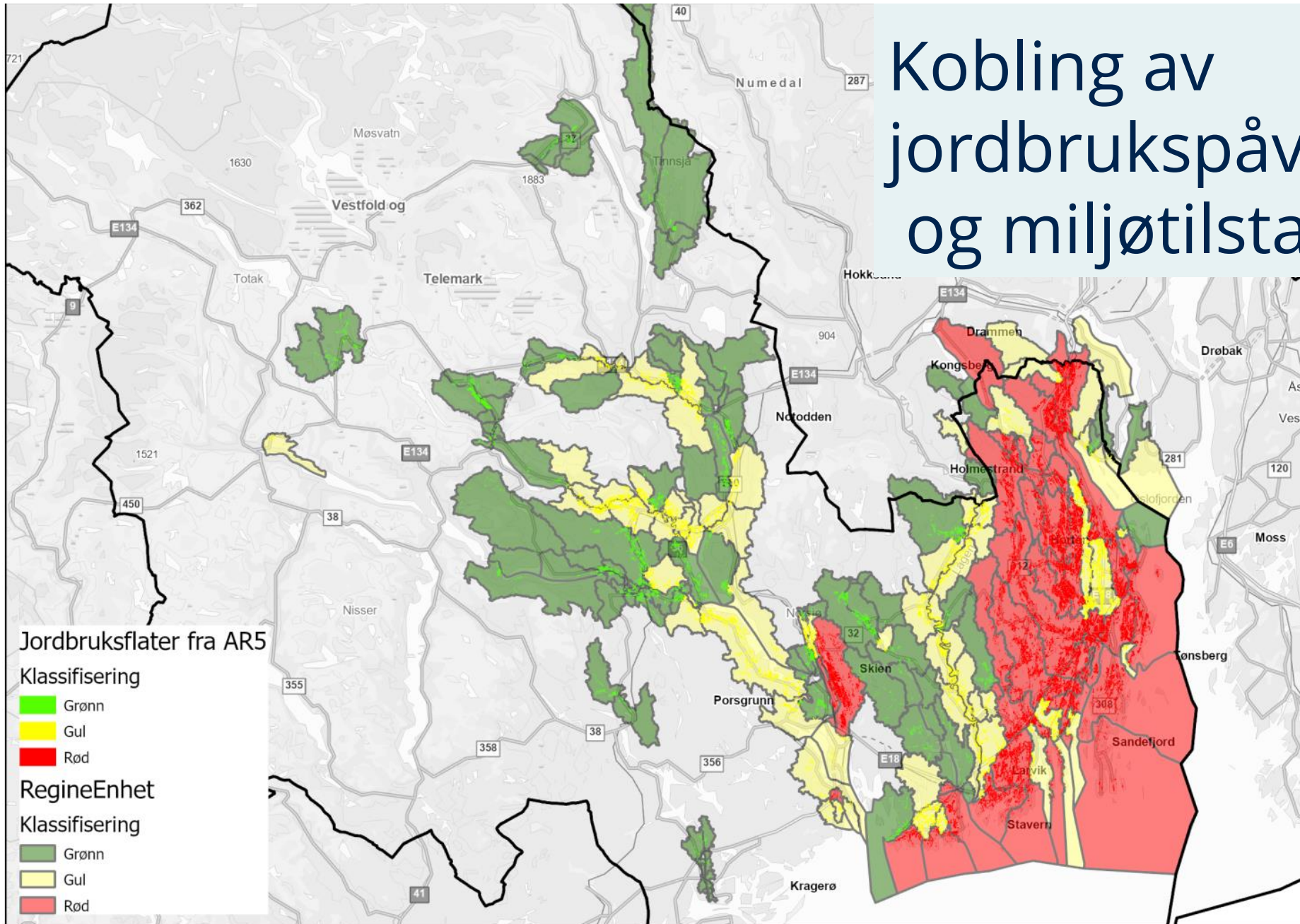
Hele området prioritert for vannmiljøtiltak

Alternativ 4:

Nedbørfelt med betydelige arealer med dyrking av poteter og grønnsaker

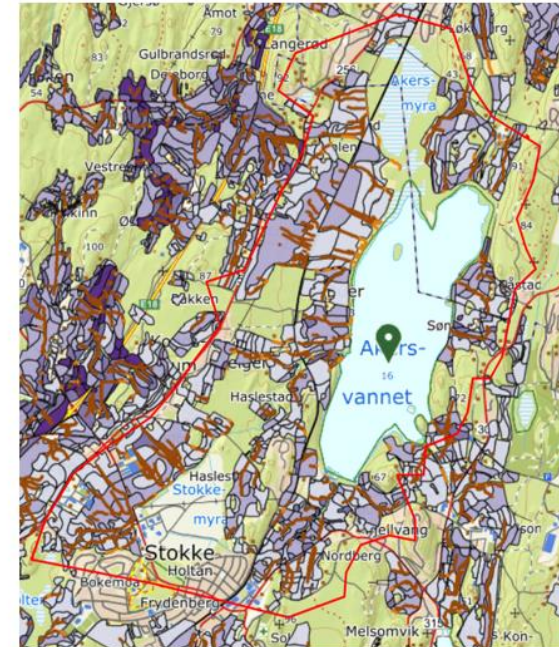
Kobling av jordbrukspåvirkning og miljøtilstand

Eksempel innhold - miljøavtale

Trinn 1 – tiltak på disse arealene:	Forutsetninger
a) Fulldyrka jord med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 3 eller 4) skal ikke jordarbeides om høsten	Arealene skal ligge i stubb over vinteren eller være dekket av fangvekst eller gras eller være direktesådd med høstkorn
b) Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten	Kartfesta dråg (forsenkingene) i «Gårdskart» skal ligge i stubb over vinteren eller være dekket av fangvekst eller gras eller være direktesådd med høstkorn
c) Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord	Kantsonene langs bekker og langs innsjøen skal bestå av minst 8 meter med varig vegetasjon (busker, trær eller gras). Denne bredden er inklusive kravet til 2 meter etter forskrift om produksjonstilskudd
d) Arealer med tidlige grønnsaker og poteter skal tilsåes med fangvekster etter høsting	Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter, jf. § 24 i RMP-forskriften
Trinn 2 – minst to av tiltakene	Forutsetninger
e) Redusert gjødsling med fosfor	Det skal ikke gjødsles med større mengder fosfor enn det som er angitt i tabellen som er vedlagt.
f) Ved delgjødsling skal det ikke benyttes fosfor	All gjødsling med fosfor skal skje ved vårgjødsling eller ved etablering av veksten.
g) Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel	Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel, og spredning med tilførselsslange, jf. RMP-tilskudd § 27 og § 28
h) Spredning av kompost som er egenprodusert eller produsert i samarbeid med andre landbruksforetak	<ul style="list-style-type: none"> - Mengden kompost skal ikke overskride plantenes gjødselbehov - Det skal spres minimum 1 tonn kompost per dekar - Beskrivelser av komposteringsmetoden skal fremlegges ved kontroll, med temperaturlogg som viser over 55 °C i tre dager Se: Gårdskompost hos NLR

Erosjonsutsatte dråg:

Forsenkinger på fulldyrka mark der overflateavrenning gir tydelige erosjonsspor dersom arealet ikke er nok beskyttet mot erosjon

Drågerosjon - linje

- Dråg
- Dråg ikke jordsmonnkartlagt

Erosjonsrisiko flateerosjon

- Liten
- Middels
- Stor
- Svært stor

Tabell for fosforgjødsling:

Øvre grense for fosfor på arealer med P-AL >10 for følgende kulturer:

Gras	2,0 kg P/daa
Korn u/halmfjerning	1,2 kg P/daa
Korn m/halmfjerning	1,5 kg P/daa
Potet	3,5 kg P/daa
Kålvekster	2,1 kg P/daa
Belgvekster, bønner, åkerbønner, erter	1,5 kg P/daa
Gulrot	3,5 kg P/daa
Løk	4,5 kg P/daa
Salat	2,7 kg P/daa

Eksempel miljøavtale

Veiledning

Tilskuddsordningen til frivillig miljøavtale er innført med hovedformål å redusere avrenning av jord og næringsstoffer. For å få dette ekstra tilskuddet må en kombinasjon av tiltak gjennomføres, og krysses av for i søknaden i Altinn. Det søkes for et år om gangen. Ikke alle de opplistede tiltakene i trinn 1 vil være aktuelle for alle søkere. Det er de tiltakene som gjelder de produksjonene/arealene en søker har selv, som vil gjelde.

Det gis en tilskuddssats per dekar for gjennomføring av trinn 1, og en annen høyere sats hvis også trinn 2 gjennomføres. Dette kommer i tillegg til det ordinære RMP-tilskuddet til hvert enkelt tiltak, se liste under.

Tiltakene i trinn 1 støttes også av disse RMP-tilskuddene til hvert enkelt tiltak:

- § 20 – Ingen jordarbeiding om høsten
- § 21 – Gras på arealer utsatt for erosjon (erosjonsklasse 3 og 4)
- § 22 – Direktesådd høstkorn og høstoljevekster
- § 23 – Fangvekst som underkultur
- § 24 – Fangvekst sådd etter høsting
- § 25 – Grasdekte vannveier (i dråg)
- § 26 – Grasdekt kantsone i åker (mot bekk og sjø)

Tiltakene i trinn 2 støttes av disse RMP-tilskuddene:

- § 27 – Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel
- § 28 – Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Les tiltaksinfoen med vilkår til hvert tilskudd på vår nettside: [Info om RMP-tilskudd](#)

Miljøavtale og klimarådgiving

§47 Klimarådgiving

Det kan gis tilskudd for klimarådgiving som er gjennomført i en søknadsperiode, fra 15. oktober forrige år til 15. oktober i søknadsåret. Tiltaksplan for utført rådgiving må vedlegges søknaden. Tiltaksplanen skal være underskrevet av rådgiver.

Med klimarådgiving menes rådgiving som i størst mulig grad tar for seg en helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser fra alle gårdens produksjoner, med sikte på å gjennomføre klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivningen. Tilbydere av klimarådgiving skal være godkjent av Landbruksdirektoratet.

Dersom det søkes om tilskudd for gjennomført klimarådgiving i flere søknadsperioder, skal det utarbeides ny tiltaksplan som redegjør for gjennomførte tiltak fra forrige tiltaksplan.

Tiltaksklasser:

- to-til-en rådgiving*
- en-til-en rådgiving*
- grupperådgiving*

Tilskuddet kan kun utmåles for én gjennomført rådgiving per søknadsomgang.

Tilskuddet utmåles per stykk.

Kapittel 11: Generell føresegner

§ 48 Utmåling og utbetaling av tilskudd

§ 49 Søknad

§ 50 Administrasjon, dispensasjon og klage

§ 51 Opplysningsplikt og kontroll

§ 52 Avkorting ved regelverksbrudd mv.

§ 53 Avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse

§ 54 Tilbakebetaling og renter mv.

§ 55 Ikrafttredelse

Bilder?

Har du bilder som illustrerer på en god måte RMP-tiltakene, og som vi kan bruke i vårt nye RMP og nye veiledningshefte?

Send gjerne til Everdien van Weeghel: fmteewe@statsforvalteren.no!

Veien videre: rullering

8. november

Møte arbeidsgruppa RMP

Omtrent 15. nov. – 10. jan.

Forskrift RMP-tilskudd på høring

Høst 2022

RMP utarbeidet

Vinter 2022/2023

Veiledningshefte utarbeidet (før våronna 2023)